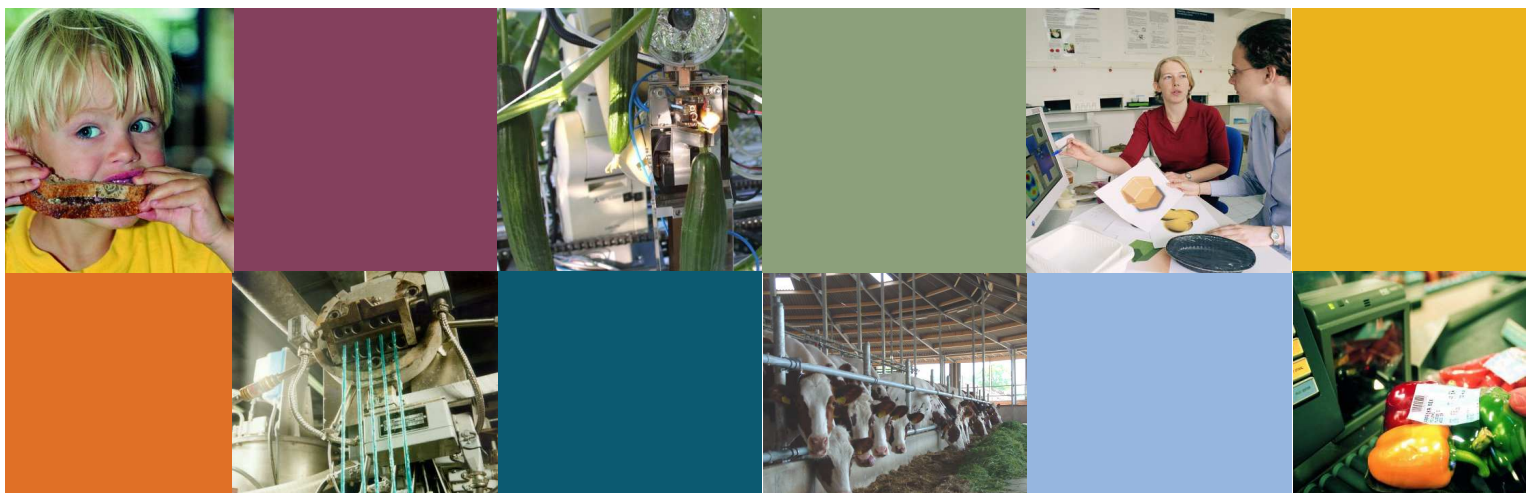

Inventarisatie Biologische Bijstromen voor Biologische Varkenshouderij

Eindrapportage januari 2004

ir. Eelke Westra

Rapport 065

Colofon

Deelnemende bedrijfspartijen in dit project zijn ABCTA en de Groene Weg mede betrokken kennisinstelling is Animal Science Group

ANIMAL SCIENCES GROUP
WAGENINGEN UR

Dit onderzoek is mede tot stand gekomen door de financiële bijdrage van Stichting Agro Keten Kennis binnen het Co-innovatieprogramma “Professionalisering biologische afzetketen”. De financiële middelen zijn afkomstig van het ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselkwaliteit en het ministerie van Verkeer en Waterstaat.

Title	Inventarisatie Biologische Bijstromen voor Biologische Varkenshouderij
Author(s)	ir. Eelke Westra
A&F number	065
ISBN-number	N/A
Date of publication	January 2004
Confidentiality	Non
Project code.	ACB-02.015

Agrotechnology & Food Innovations B.V.
P.O. Box 17
NL-6700 AA Wageningen
Tel: +31 (0)317 475 024
E-mail: info.agrotechnologyandfood@wur.nl
Internet: www.agrotechnologyandfood.wur.nl

© Agrotechnology & Food Innovations B.V.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, hetzij mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden.

All right reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system of any nature, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior permission of the publisher. The publisher does not accept any liability for the inaccuracies in this report.

This report is authorised by: E.H. Westra

The quality management system of Agrotechnology & Food Innovations B.V. is certified by SGS International Certification Services EESV according to ISO 9001:2000.

Inhoud

Inventarisatie Biologische Bijstromen voor Biologische Varkenshouderij	1
1 Introductie	4
2 Methoden	5
3 Resultaten	6
3.1 Nederland	6
3.2 West-Europa	7
4 Conclusie	9
Referenties	10
Bijlage I - Persbericht	12
Bijlage II - Brief	13

1 Introductie

ABCTA wil in samenwerking met biologische varkenshouders en slachterij 'De Groene Weg' de mogelijkheden onderzoeken van het gebruik van biologische bijproducten in de varkenshouderij. Dit onderzoek valt binnen het AKK programma Co-innovatie Professionalisering biologische afzetketen. Het onderzoek richt zich op het verkrijgen van inzicht in de beschikbaarheid en de criteria voor gebruik van nevenstromen. Middels het monitoren van technische en economische resultaten, alsook de slachtkwaliteit van biologische vleesvarkens - die gevoerd worden met een gedetailleerd bemonsterd rantsoen aan bijproducten – wordt inzicht verkregen in de haalbaarheid van het gebruik van biologische nevenstromen. Ten aanzien van rantsoenen met bijproducten kan in dit project worden aangegeven wat de haalbaarheid ervan is en zullen vergelijkingen gemaakt worden met de gegevens van biologische varkenshouders met droogvoer.

In het kader van dit project is Agrotechnology and Food Innovations (onderdeel Wageningen UR) gevraagd een inventarisatie te maken van de mogelijke bijproductstromen (nevenstromen) die geschikt en beschikbaar zijn om aan biologische varkens te voeren.

De Animal Science Group (onderdeel Wageningen UR) verricht het onderzoek naar rantsoen en slachtkwaliteit van de biologische vleesvarkens.

2 Methoden

Er zijn verschillende methoden gebruikt om de bijstromen te inventariseren:

0. Screenen van Skal-lijst met mogelijke leveranciers
1. Actief contact opnemen met producenten d.m.v.:
  - a. telefonisch contact
  - b. schriftelijk contact
2. Passief benaderen d.m.v. persbericht in landbouw en voedingsmiddelen literatuur/vakblad
Het persbericht en de brief zijn bijgevoegd in respectievelijk Bijlage I - Persbericht en Bijlage II - Brief.

Gezien de beschikbare tijd heeft het onderzoek zich vooral gericht op Nederland. In Nederland is er één certificerende instantie, Stichting Skal. Stichting Skal is toezichhouder op de biologische productie in Nederland. Skal is daartoe aangewezen door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit. (www.skal.nl). De resultaten van de inventarisatie in Nederland worden gerapporteerd in paragraaf 3.1.

Om mogelijke reststromen in het buitenland op te localiseren is er gekeken welke Europese landen de meeste potentie hebben op gebied van biologische productie. Op het vlak van verwerking van biologische producten zijn weinig cijfers beschikbaar, daarom is gebruik gemaakt van biologische arealen en marktsegment. Dit wordt gerapporteerd in paragraaf 3.2.

In de referenties zijn sites opgenomen van buitenlandse certificeerders.

3 Resultaten

De resultaten zijn uitgesplitst naar de inventarisatie in Nederland en de mogelijkheden in de overige Europese landen.

3.1 Nederland

Verschillende bedrijven die in het bezit zijn van één of meerdere biologische certificaten (Skal) in voornamelijk de aardappelsector en tarwesector zijn telefonisch benaderd. Uit de gesprekken bleek dat de nevenstroom vaak niet substantieel is omdat het biologisch product dat geproduceerd wordt ook geen grote volumes omvat. Door lage volumes zijn de kosten voor aparte opslag en transport naar varkenshouders (te) hoog.

Aardappel

- **Agrico** bezit wel een volume (2 ton per dag) dat geschikt is om als bijproduct gevoerd te kunnen worden (biologische aardappelpulp). Het probleem bij Agrico is dat deze stroom niet (lees: zonder al te veel kosten) ontsloten kan worden van de gangbare pulp. Hiervoor moet een aparte afvoerinstallatie worden geïnstalleerd. De kosten hiervan staan niet in verhouding tot het volume van de stroom.
- **Avebe** beschikt over biologische aardappel eiwitten, die op commerciële basis verkrijgbaar is. Kostprijs bedraagt ca. € 1,- per kg.
- Geen van de geraadpleegde producenten van frites beschikten over biologisch product.

Tarwe

- **Koopmans Koninklijke meelfabrieken B.V.** beschikt om de week over 20 ton tarwegriespellets. De kostprijs is € 20,- per 100 kg.
- **Codrico** beschikt over diverse maïsproducten die gebruikt kunnen worden als biologisch veevoeder. Deze producten zijn op commerciële basis verkrijgbaar.
- **Meneba** beschikt over EKO voergriespellets, deze pellets zijn op commerciële basis beschikbaar.
- **Graanpletterij de Halm** beschikt over 50 ton gerstepelmeel en 30 ton haverpellen op jaarbasis.

Fruit

- **Schulp Vruchtensappen** te Breukelen beschikt over 100 ton biologisch appelpulp. Appelpulp is zeer kort houdbaar, waardoor het als bijvoeder ongeschikt is voor de biologische varkenshouderij.

Diverse

Verder zijn er diverse handelsondernemingen die biologische grondstoffen voor veevoerders verhandelen:

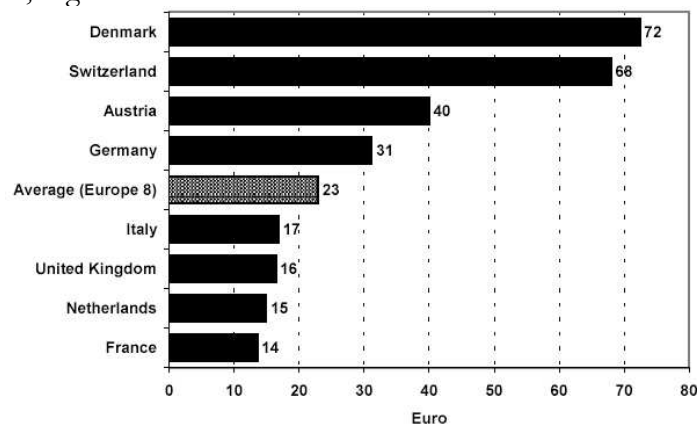
- **Bio Core**

- Tradin

3.2 West-Europa

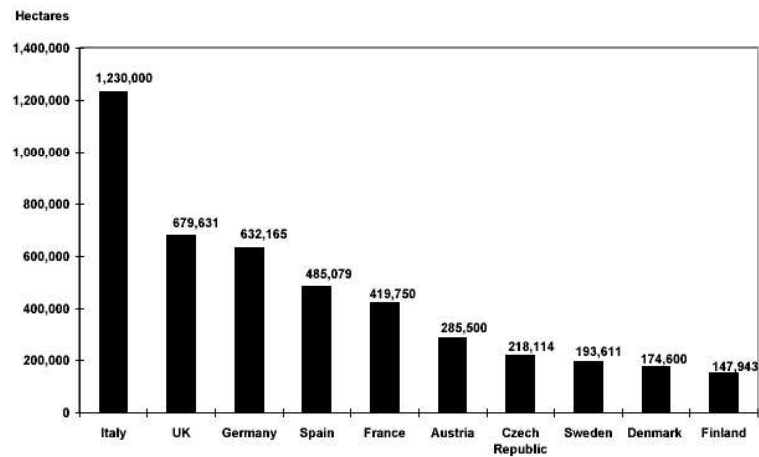
Er is niet actief gezocht naar reststromen in andere Europese landen. Om mogelijkheden aan te geven welk Europees land eventueel meer biologische reststromen heeft, is er gekeken naar Europese cijfers van biologische productie. Europese cijfers omtrent biologische verwerking (veelal eigenaar biologische reststroom) zijn niet of nauwelijks beschikbaar, daarom is er gewerkt met marktsegment en landbouwarealen van biologische productie.

In een rapport van de International Federation of Organic Agriculture Movements (IFOAM) heeft Duitsland de grootste markt voor biologische producten, 2.5 miljard euro. Het biologische segment heeft in Duitsland echter maar een klein marktaandeel, 1,6%. De reden hiervoor is dat de biologische organisaties in Duitsland sterk versnipperd zijn en de betrokkenheid van Duitse supermarkten laag is. Ook bestaat er in Duitsland niet één, maar meerdere labels voor biologische producten (Yuseffi en Willer). Hierdoor is de consumptie per hoofd van de bevolking in Duitsland niet het hoogst. Bij consumptie per hoofd van de bevolking staan Denemarken en Zwitserland bovenaan, Figuur 3.1.

Figuur 3.1: Consumptie biologisch in euro's per hoofd van de bevolking per jaar (bron: Forschungsinstitut fuer biologischen Landbau (FiBL))

In arealen landbouwgrond is Italië veruit het belangrijkste land gevolgd door Groot-Brittannië Figuur 3.2.

Figuur 3.2: Biologisch areaal per 31-12-2001 (bron: FiBL)

Nederland beschikte in 2002 over een areaal van 42.610 ha. (Ekomonitor, jaarverslag 2002).

Uit de bovenstaande gegevens lijken omliggende landen van Nederland; Duitsland, Frankrijk, Groot-Brittannië en eventueel Denemarken interessant voor een buitenlandse inventarisatie. Als buurland van Nederland is België natuurlijk ook interessant.

4 Conclusie

De biologische productie in Nederland is nog niet van een voldoende volume om voldoende nevenstromen te produceren. Als het volume wel van voldoende omvang is, is het kostbaarst de bijstroom te ontsluiten van de gangbare stroom (Agrico). Verder bestaan er wel meerdere kleine biologische productie stromen, waarvan de nevenstroom uitkomst kan bieden aan een enkele biologische varkenshouder. Deze zijn echter lastig te inventariseren.

Het persbericht in de diverse vakbladen leverde de beste resultaten aan kleine biologische productiestromen.

In het buitenland, met name Duitsland en België (geografisch gezien), interessant voor een inventarisatie van biologische bijproducten. Vanuit areaalomvang gezien zijn Italië en Groot-Brittannië mogelijke opties. Alleen worden de transportafstanden naar Nederland groter. Voor een reststroom met een grote waardedichtheid (bv. hoog eiwitgehalte, hoog droge stofgehalte) kunnen de kosten van het transport worden terug verdiend.

Referenties

Eko-Monitor, cijfer en trends, jaarrapport 2002, Platform Biologica

Forschungsinstitut fuer biologischen Landbau (FiBL), Organic Farming in Europe - Provisional Statistics 2001 Provisional results of a FiBL survey, December 2002.

www.organic-europe.net/europe_eu/statistics.asp

Yussefi, M., Willer, H. (Editors), The World of Organic Agriculture - Statistics and Future Prospects - 2003, Tholey-Theley: International Federation of Organic Agriculture Movements, 2003

Sites van certificeerders voor biologische productie

Nederland

Skal Certificatie Biologische Productie

www.skal.nl

België

Ecocert

www.ecocert.be

Blik

www.blik.be

Duitsland

BCS Öko-Garantie GmbH

www.bcs-oeko.de

Bioland Bundesverband

www.bioland.de

Biokreis e.V.

www.biokreis.de

BIOPARK

www.biopark.de

Demeter Bund e.V. Deutschland

www.demeter.de

Fachverein Öko-Kontrolle

www.fachverein.de

Naturland - Verband für naturgemäßen Landbau

www.naturland.de

ÖPZ - Öko-Prüfzeichen GmbH

www.oepz.de

ECOLAND - Verband für Ökologische Land- und Ernährungswirtschaft

www.ecoland.de

GÄA - Vereinigung Ökologischer Landbau

www.gaea.de

Internationaal

International Federation of Organic Agriculture Movements

www.ifoam.org

Skal Internationaal

www.skalint.com

Bijlage I - Persbericht

Tekort biologische bijstromen

Sinds 2001 zit er een stevige groei in de biologische varkenshouderij. Biologisch vlees spreekt een steeds grotere groep consumenten aan; gezond, lekker, dier- en milieuvriendelijk. Een knelpunt in de groei van de sector is de kwaliteit en beschikbaarheid van biologische varkensvoerders. In een Agro Keten Kennis (AKK) project wordt dit probleem onder handen genomen.

De groei in de sector stagneert o.a. doordat de prijs van biologisch varkensvlees hoger ligt dan IKB of regulier varkensvlees. Voeders bepalen voor circa de helft de kostprijs van het vlees. Een voorwaarde in de biologische varkenshouderij is dat de voeders ook biologisch moeten zijn. Hierin zit het knelpunt, de beschikbaarheid van dergelijke voeders blijft achter bij de vraag. Een goed alternatief is het voeren van restproducten van biologische levensmiddelen. Bijvoorbeeld het bijvoeren van biologisch brood dat onverkocht bij de bakker op de planken blijft liggen. De voederwaardeprijs van dergelijke reststromen ligt aanzienlijk lager dan reguliere biologische grondstoffen. Tevens krijgt de levensmiddelenproducent er een betere prijs voor dan bij het regulier afvoeren van de reststroom.

Uit een eerste inventarisatie is gebleken dat een beperkt aantal producenten over een biologische productie beschikken. Nadeel is dat deze reststroom vaak wordt samengevoegd met de reguliere reststromen, waardoor het het predikaat biologisch verliest. Een lek in de biologische kringloop dus.

In eerder genoemd project zijn we op zoek naar 'gemiste' biologische reststromen. Neem contact met ons op zodat we samen kunnen bepalen wat uw voordeel is, en er sprake kan zijn van een win-win situatie.

Voor meer informatie omtrent het project kunt u terecht bij:

Ir. E. Westra

Wageningen-UR, Agrotechnology & Food Innovations

Telnr: 0317 - 475 308

e-mail: Eelke.Westra@wur.nl

Bijlage II - Brief

Betreft: Biologische bijstromen in voedingsmiddelen productie

Geachte heer / mevrouw,

Sinds december 2001 wordt er concreet perspectief en afzetzekerheid geboden aan biologische varkenshouders in Nederland. Hierdoor is de productie in deze sector de afgelopen jaren gegroeid en nog steeds groeiende. Een knelpunt in de groei van de sector is de kwaliteit en beschikbaarheid van varkensvoerders. De voeders dienen eveneens biologisch te zijn en door simultane groei van andere sectoren (rundvee en pluimvee) bestaat er over de beschikbaarheid grote onzekerheid.

Mede in het kader hiervan is door het bedrijfsleven, overheid en enkele kennisinstellingen de projectgroep 'Haalbaarheid van het gebruik van biologische bijproducten in de voeding van biologische varkens' opgericht. Tot de doelstelling van de projectgroep behoort de beschikbaarheid van voeders te vergroten door het voeren van biologische bij- en restproducten van de voedingsmiddelenindustrie. Deze reststromen komen doorgaans in het reguliere circuit, waardoor ze verloren gaan voor de biologische sector. Voor een korte projectbeschrijving verwijs ik u naar de bijlage.

Namens de projectgroep wil ik u graag de volgende vraag stellen: **beschikt u over een biologisch product met daaraan gerelateerde bij- of reststromen?** Wellicht wordt uw biologische reststroom samen met uw gangbare reststroom verwerkt. Ik wil u er dan graag op wijzen dat u uw reststroom biologischer kan verwaarden door het af te zetten in de biologische veehouderij. Het verwerken van uw biologische bij- en reststroom in diervoeders sluit de biologische kringloop en stimuleert de verdere ontwikkeling van biologische productie.

Voor verdere informatie en/of reacties kan contact worden opgenomen met:

Achim Tijkorte
ABCTA
a.tijkorte@abcta.nl
0573 - 288.800

ir. Eelke Westra
Wageningen UR, Agrotechnology & Food
eelke.westra@wur.nl
0317 - 475.308

In afwachting van uw reactie, verblijf ik,

Met vriendelijke groet,

Bertus Wijnveen
Voorzitter projectgroep

